

«ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»

Актуальність теми дослідження. ХХ століття стало епохою глибинних, революційних трансформацій, пов'язаних з руйнацією або й виродженням не тільки традиційних, а й модерних соціальних структур, та формуванням нового глобального універсуму, в якому (з першого погляду – еkleктично) поєднуються риси різних цивілізаційних укладів. Поліфонія глобальних трансформацій змушує не просто осмислювати їх логіку, а й порушувати та вирішувати питання щодо можливості суб'єктів історії – людини і суспільства – впливати на їх розгортання, конструювати майбутнє заради свого виживання та розвитку. Глобалізм (як теорія, ідеологія і стратегія) вивчають тривалий час. Згадаймо хоча б таких його дослідників як О. Панарін, О. Галкін [4, с.3]. Зокрема, для О. Галкіна глобалізм – це тип осмислення нинішнього етапу руху до універсалізації людської спільноти і, відповідно, система цінностей життя [3]. Важливо усвідомити, і це має стати точкою відліку: сучасна цивілізація перебуває в стані кризи. Це певною мірою стосується й України. І чим раніше це буде усвідомлено, тим успішнішими будуть спроби виробити нову, адекватну реальності картину держави та світу. Ця криза має глобальний, планетарний характер.

Мета дослідження. Виявлення сутності глобалізму та його позитиви та негативи на розвиток суспільства та його життєдіяльність.

Об'єкт дослідження- виступають глобалізаційні процеси, які впливають на розвиток українського суспільства.

Предметом дослідженням - глобалізаційний фактор, його роль та специфіка в формуванні сучасного суспільства.

Завдання дослідження: За своєю сутністю глобалізація – природний і об'єктивний процес інтеграції в світі, її новітній етап. Обумовлюють її прогрес продуктивних сил, техніки, інформаційних технологій, насамперед винайдення електронної машини та світової мережі Інтернету. Ці процеси глибоко укорінилися у сучасний стан українського суспільства. Глобалізація, якщо мати на увазі її об'єктивний аспект передбачає Україні прогрес і демократію. Вона помітно примножує сукупні надбання народу, стимулює розвиток регіонів, які мають можливість користуватися благами цивілізації. Глобалізація дозволяє українській державі широко обмінюватися товарами, послугами, інформацією, технологіями та капіталом, взаємодіяти у гуманітарній сфері, духовно збагачуватися особистостям. Під впливом глобалізації істотно змінюється характер виробництва і праці, рівень знань, соціальний та професійний склад суспільства, умови побуту, стиль життя більшості людей. Українська нація не може вже й увянути свого життя без смартфона, комп'ютера, а тим більше без комфортних квартир та високоякісної освіти. Ми поступово починаємо зливатися із більшістю й нівелювати, пригнічувати свої власні народні інтереси. Хоча не можна лише говорити про негативні сторони цього світового процесу. Останні десятиліття світового розвитку показали, що процес глобалізації має дві сторони: об'єктивну, яка є закономірним етапом світового розвитку, історичним процесом становлення єдності світу в сфері економіки, фінансів, інформації, політики, культури, і другу – суб'єктивну, яка полягає в прагненні країн Заходу взяти цей процес під свій контроль. Проти факту глобалізації в усіх галузях сучасного життя – економіці, політиці, культурі у зв'язку з розвитком сучасних засобів інформації, включаючи Інтернет, не можна нічого категорично заперечити. Глобалізація – процес об'єктивний і вона не залежить від волі й бажання окремої людини чи групи осіб. Виходячи з об'єктивності даного процесу, слід визнати, його важко за бажанням когось загальмувати чи прискорити. До цього процесу потрібно пристосуватися, оскільки він, «як вираження соціоприродного процесу, являє собою по суті, нейтральне в ціннісному відношенні явище, на подібні феодалізму або капіталізму, які самі по собі не можуть бути визнані поганими чи хорошими». [1, с. 35] Глобалізм – це, насамперед, суб'єктивний фактор, а саме – політика панівних у світі країн. Тому для того, щоб зрозуміти суть процесів, які відбуваються у світі, необхідно розрізняти ці поняття. Важливо, щоб політика глобалізму не стала моделлю глобалізації, оскільки це б мало негативні наслідки для багатьох країн і народів. Визнаючи об'єктивний характер глобалізації ми повинні визнати, що вона супроводжується і негативними явищами: поглиблення прірви між багатими й бідними, посилення міжетнічної та міжконфесійної ворожнечі, загрозою культурній ідентичності народів, поширенням масової культури. Одним із головних факторів глобалізму є національно-державна політика декількох найбільш могутніх в економічному відношенні країн – політика, яка використовує їх техніковиробничу могутність для просування на світовій арені інтересів ТНК. Диктат Заходу, пропаганда їхнього способу життя і нав'язування його всьому світу заважає вирішенню проблем світового розвитку. Суб'єктивний фактор (глобалізм) може стати досить небезпечним, якщо у світі появиться єдина, не врівноважена іншою силою держава, яка стане гегемоном цього процесу і буде використовувати його в своїх інтересах.

Висновок. Отже, маємо надзвичайно складну ситуацію, коли разом з інтенсивними процесами світової інтеграції, формуванням глобальних економічних, політичних, екологічних та культурних асоціацій, відбувається не менш активний процес фрагментизації світу, зростання національної самосвідомості, посилення культурної диференціації, відродження етнічно-національних цінностей України. Бурхливий розвиток цивілізації (освоєння космосу, інформаційна революція, виникнення мікропроцесорної технології тощо) і, разом з тим, передчуття екологічної, а то й антропологічної кризи стимулюють усвідомлення єдності людства як планетарної спільноти. Україна не повинна стояти осторонь від загальносвітових процесів. У цьому аспекті явище глобалізації набуває очевидного сенсу як об'єктивний процес реорганізації соціуму в планетарному масштабі.

Література

1. Ідентичности и ценности в эпоху глобализации / под ред. акад. НАН Украины Ю.Н. Пахомова и проф. Ю.В. Павленко. – К. : Наук. думка, 2013.
2. Білорус О. Г. Глобалізація та національна стратегія України. – К., 2001.
3. Галкін А. А. О глобализации без иллюзий // Глобализация. Конфликт или диалог цивилизаций? – М., 2002.
4. Панарин А. Искушение глобализмом. – М., 2002.
5. Федотов А. П. Глобалистика как новая наука о современном мире. – М., 2002.
6. Шепелев М. Політико-цивілізаційний підхід до аналізу глобалізаційних феноменів // Соціальна психологія. – 2004. – № 4 (6). – С. 123–138
7. Андерсен Б. Воображаемые сообщества. – М., 2001.
8. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія», Острого, 2015. – Випуск 18. – С. 96-102

*Федоришин Ірина, студентка гр. Т-11,
Навчально – наукового інституту
міжнародних економічних відносин імені Б. Д. Гаврилишина, THEU*

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ФЕНОМЕН ТУРИЗМУ

Сучасний світ переживає не лише інформаційно-кібернетичну, а й справжню туристичну революцію, яка «настільки творча і важлива, як індустріальна революція, що почалася двома століттями раніше» (Ф. Франжіаллі). Розвиток туризму супроводжує процес глобалізації. У різноманітних подорожах, мандрівках, екскурсіях беруть участь сотні мільйонів людей. За прогнозами, в 2020 р. світова спільнота мандрівників нараховуватиме 1,5 млрд осіб. Екзистенційний статус особистості сучасного типу homo viator (людина-мандрівник) доповнюють усталені характеристики людини як соціальної істоти, яка творить (homo faber), яка діє (homo agens), яка розважається (homo ludens). Визначення людини як мандрівника - ключове для розуміння такого феномену цивілізації як туризм.

Актуальність теми полягає у тому, що філософський погляд на туризм зумовлює необхідність перегляду традиційного розуміння туризму як індустрії подорожей і відпочинку, надає такому розумінню ширшого гуманістичного сенсу. Людина, яка подорожує, є не просто споживачем туристського продукту, який пересувається у просторі та часі, а індивідуальністю, яка під час мандрівок, поїздок, походів, відвідувань долучається до світу природи і культурних артефактів, «цінних галактик» інших країн і народів. Така особистість є епіцентром філософських рефлексій туризму. Це передбачає належне акцентування на світоглядному, культурному, гуманістичному, пізнавальному, етичному, естетичному, комунікативному значеннях туризму як специфічного соціального інституту і феномену загальнолюдської культури.

Об'єктом дослідження є суспільство як «життєвий світ» мандрівника, джерело його культурного досвіду, якого він набуває в результаті спілкування зі світом культури, іншим досвідом і досвідом Інших (інтерсуб'єктивність і міжсуб'єктна комунікація).

Предметом дослідження – філософія туризму як комплексне осмислення подорожей: мотивації, різновидів, цільові установки, інфраструктура. Крім того предметом філософського осмислення є особливості інноваційного, креативного мислення і діяльності працівників туристської сфери, проблеми «альтернативного» туризму.

Завдання дослідження: -вивчити критерії, за допомогою яких формується понятійний апарат туризмознавства; - з'ясувати у понятійний, категоріальний, концептуальний спосіб сутність і зміст філософії туризму, притаманні закономірності, тенденції і можливості; -виявити складові та компоненти філософії туризму.

Метою дослідження є шлях виявлення головних аспектів смислового призначення туризму. Теорія туризму (туризмологія, туристика, туризмознавство, туризмграфія, туризмометрія) системно-структурно відображає реальність і всі складові туризму. «Найбільшої уваги потребує туризм в аспекті філософської і соціальної обумовленості його як «способу» і як «цінності». Розглядаючи туризм як своєрідну проекцію багатогранного буття людини, яка подорожує, філософія туризму виконує методологічну функцію щодо інших складових туризмознавства, збагачуючись у своєму світоглядному й антропологічному змісті їх науковими доробками, узагальненнями, набуваючи певної дисциплінарної автономії. Філософський підхід до туризму передбачає застосування основних методів пізнання і пояснення різноманітних ланок туристського процесу і історико- філософську традицію. У її межах виникали і розвивалися філософські погляди мислителів різних епох і наукових шкіл на ті вияви людських потреб і бажань, які втілюються у подорожі, мандрівки, походи, блукання. Перебування у вічному русі, подорожі, навіть у думках, мріях про них - основа філософського розуміння подорожей. В. А. Малахов стверджує що: «Людина може подорожувати, а потім повернутися додому й займатися попередніми справами. Це може бути і недоліком, і здобутком даного типу діяльності. Він підкреслює екзистенційну легкість, притаманну справжньому туризму, це не проща, не паломництво» [2, с. 93]. Серед фундаментальних ідей, які утворили концептуальну основу філософської рефлексії туризму, є ідея, за якою саме в подорожі реалізується така визначальна характеристика людини як тяжіння до свободи. Прагнення вирватися з рутинного буття, зустрітися з незвичайним, цікавим - одна із сутнісних ознак філософського розуміння туризму і подорожі. Туризм, як масове явище, своєю появою завдячує індустріальній стадії розвитку людства, якій був притаманний прискорений розвиток продуктивних сил, поглиблення поділу праці, розвиток урбанізаційних процесів [3, с. 219]. Події туристських зустрічей з усіма притаманними їм етапами - підготовка і вибір, переживання і спогади - важливий сюжет туризмологічного знання. Англійський філософ і соціолог З. Бауман звертає увагу на дихотомічне (грец. dichō - 540 томія - розподіл навпіл) розуміння людини, яка подорожує: турист і просто блукач (бродяга; волоцюга; фланер (франц. flâneur) - людина, яка подорожує без мети; комівояжер (франц. commis voyageur - мандрівний службовець) - роз'їзний агент торгової фірми, купець; біженець; іммігрант тощо). Отже, специфічний вид організованої подорожі - туризм - має такі атрибутивні, тобто невід'ємні, якісні ознаки: наявність привабливої мети (ознайомлення з культурними артефактами, пізнання, відпочинок, розвага, оздоровлення, нові знайомства тощо); просторово-часові координати мандрівки (дім як початок і завершення подорожі). Як і будь-яке інше суспільне явище, туризм існував у різноманітних формах подорожування і з різною мотивацією. Тому твердження, що кожний турист - це мандрівник, слід доповнити міркуванням, що не кожний мандрівник - турист. Людина, яка пізнає, не лише слухає, читає і спостерігає, а й особисто інтелектуально розшифровує зміст пам'яток історії, шедеврів архітектури, витворів природи. Тим самим вона освоює їх, робить своїми (привласнення). У філософії туризму важливого значення набуває прагматична складова – теоретичне моделювання розвитку туризму, розроблення програм і генеральних планів його вдосконалення [4, с. 62]. Туризм як найдемократичніша форма людських взаємин сприяє моральному оздоровленню сучасного суспільства, яке потерпає від набутого соціального імунodefіциту - дефіциту щирості і теплоти людського спілкування. Гуманістично-терапевтичний сенс комунікативної культури і етики обумовлюється такими її ціннісними нормативами: а) принцип самодостатності особистості (визнання гідності людини); б) принцип толерантності (доброзичливе ставлення до альтернативних або несхожих думок, переконань, способів життя). Взаємодіючи і взаємодоповнюючись, ці принципи (у разі їх дотримання) сприяють утворенню в суспільстві моральної атмосфери щирого спілкування, довіри як основи дружнього еднання, соціальної злагоди і цивілізованої взаємодії. Туризм має плануватися і здійснюватися як привілейований засіб індивідуального і колективного вдосконалення. Поєднуючись з духовним розкріпаченням, адже турист - це вільна людина, яка самовизначається, туризм є унікальним засобом самоосвіти і самовиховання (етика, педагогіка і психологія туризму). Використовуючи метод порівняння (компаративістика), історичного і хронологічного підходів до феномену подорожі, вона виявляє як загальні закономірності туристичного процесу, незмінні його характеристики, так і особливості його вияву в різних культурах і в різні часи. Але планування і впровадження масштабних туристських заходів, повсякденна туристська